

შრომის უსაფრთხოების პოლიტიკის ეფექტიანობის ტენდენციები ქართულ კომპანიებში

რეზიუმე

დასაქმებულთა უსაფრთხო სამუშაო გარემო დიდი გამოწვევის წინაშე აყენებს, თანამედროვე ბიზნეს და ზოგადად ქვეყნის ეკონომიკურ მდგომარეობას, ვინაიდან ადამიანური კაპიტალი ერთ-ერთი უნიკალურ რესურსს წარმოადგენს. შესაბამისად, პერსონალის ჯანმრთელობის უსაფრთხოება პრიორიტეტული საკითხი უნდა იყოს ნებისმიერი ორგანიზაციისთვის, მიუხედავად იმისა, რომ ამ პროცესს ცალკეული საწარმოები შრომის პროდუქტიულობაზე ნეგატიური ზემოქმედების და დანახარჯების ზრდის ფაქტორად განიხილავენ.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, გარდა საკანონმდებლო ვალდებულებებისა და კოვიდ 19-ით პანდემიით გამოწვეული რისკების ზრდის გათვალისწინებით, საქართველოში მოქმედი კომპანიები დიდი პასუხისმგებლობით უნდა მოეკიდონ დასაქმებულთათვის უსაფრთხო სამუშაო კლიმატის უზრუნველყოფას. ამ კუთხით, კრიტიკულად მნიშვნელოვანია ეფექტიანი შრომის უსაფრთხოების პოლიტიკის შემუშავება და მისი იმპლემენტაცია მართვის ყველა რგოლის მაქსიმალური ჩართულობით, რათა მინიმუმამდე იქნეს დაყვანილი, არასასურველი მოვლენების მოხდენის ალბათობა სამუშაო სივრცეში.

საკვანძო სიტყვები: შრომის უსაფრთხოების პოლიტიკა, უსაფრთხო სამუშაო გარემო, პანდემია, შრომის უფლება, არასასურველი მოვლენა, საწარმოო რისკები.

დავით ნიჟარაძე
შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტის აფილირებული ასოცირებული პროფესორი, ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი

TRENDS OF LABOR SAFETY POLICY EFFECTIVENESS IN GEORGIAN COMPANIES

David Nizharadze
International Black Sea University,
Affiliated Associate Professor, PhD

SUMMARY

The safe environment of employees poses a great challenge to modern business and the economic situation of the country in general because human capital is one of the unique resources. Therefore, staff health safety should be a priority for any organization, although this process is viewed by some enterprises as a factor of negative impact on labor productivity and cost growth.

Given the above, in addition to the legal obligations and the increase in the risks posed by the Covid 19 pandemic, companies operating in Georgia must take great responsibility for ensuring a safe working climate for their employees.

In this regard, it is critically important to develop an effective labor safety policy and implement it with maximum involvement of all management bodies to minimize the likelihood of an adverse event in the workplace.

Keywords: Occupational Safety Policy, Safe Work Environment, Pandemic, Labor Law, Adverse Event, Industrial Risks.

ძირითადი ტექსტი

შრომა ადამიანის ფუნდამენტური უფლებაა და მას არაერთი საერთაშორისო დოკუმენტი იცავს. რა თქმა უნდა, საქართველო სავალდებულოდ აღიარებს საკმაოდ ბევრ საერთაშორისო აქტს, რომლებიც უკავშირდება დასაქმებულთა შრომის უფლების დაცვის საკითხებს და საერთაშორისო ხელშეკრულებას ან შეთანხმებას. გარდა ამისა, შრომის უფლება მოიცავს დასაქმებულთა დაკავშირებულ უფლებებს, მათ შორის: სამართლიანი, უსაფრთხო და ჰიგიენური შრომის პირობებს, პროფე-

სიული განვითარებას და სხვა ფუნდამენტურ უფლებებს [1, 9; 5]. აქედან გამომდინარე, სახიფათო სამუშაო პირობები და არა უსაფრთხო სამუშაო პრაქტიკა დიდ გამოწვევას წარმოადგენს და დასაქმებულთათვის უსაფრთხოების გაუმჯობესება პრიორიტეტი უნდა გახდეს ყველა პასუხისმგებლიანი კომპანიისთვის [3].

შეიძლება ბევრმა კომპანიამ იამაყოს იმით, რომ კარგი დამსაქმებელია, მაგრამ მათი საუკეთესო განზრახვის შემთხვევაშიც კი, ზოგიერთმა ორგანიზაციამ შეიძლება დიდი ზიანი მიაყენოს თანამშრომლების ჯანმრთელო-

ბას და კეთილდღეობას, სამუშაოს არასწორი ორგანიზების გამო. მაგალითად, სამუშაო პირობები და სამუშაო გარემოს მოთხოვნები მრავალი ამერიკელისთვის სტრესის მნიშვნელოვანი წყაროა და ჩატარებულმა კვლევამ დაადგინა, რომ სამუშაოს უსაფრთხო დიზაინს შეუძლია მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინოს დასაქმებულთა კეთილდღეობაზე და ჯანმრთელობაზე [4].

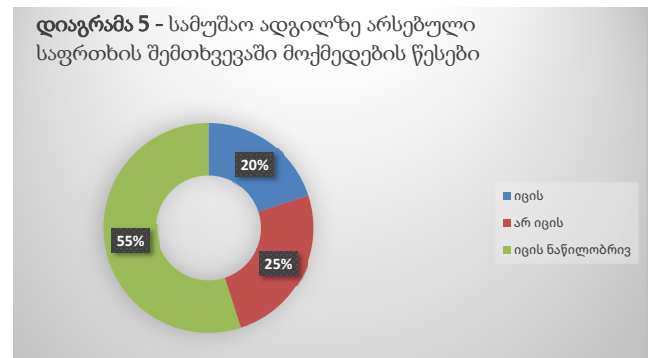
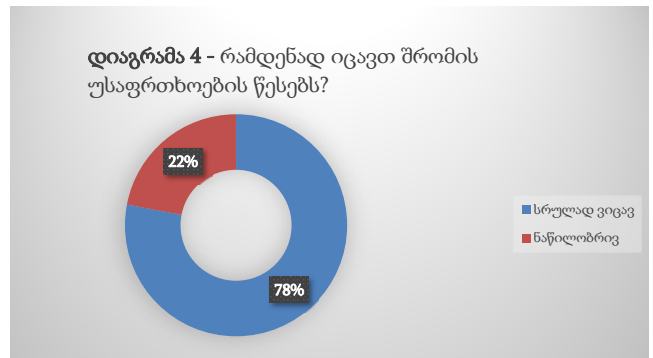
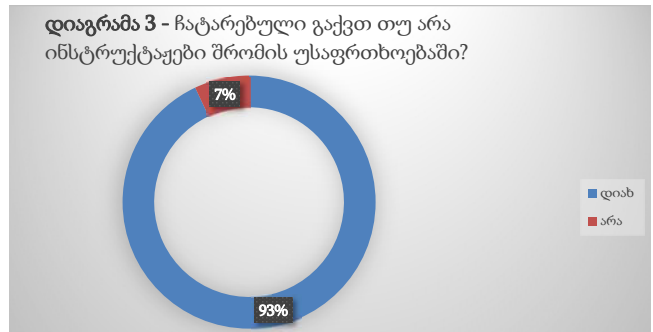
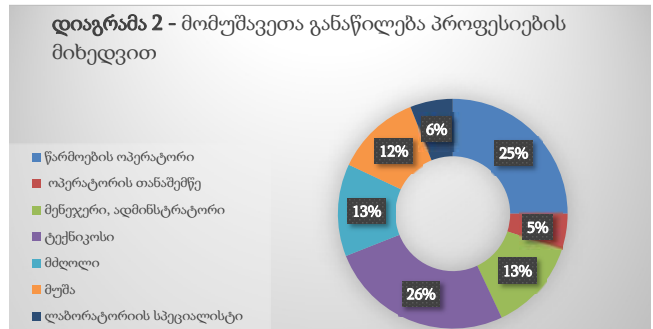
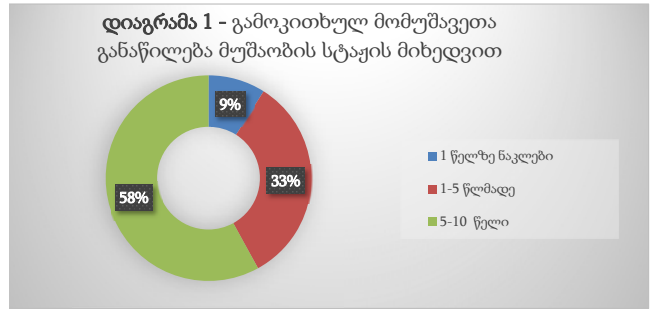
საქართველოს კანონმდებლობის და შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ILO) რეკომენდაციების შესაბამისად, კომპანიის პოლიტიკა სამუშაო გარემოს ჯანმრთელობის და უსაფრთხოების სფეროში უნდა მოიცავდეს "სამუშაო გარემოს უსაფრთხოების და ჯანმრთელობის მენეჯმენტის სისტემის" (OSHMS - Occupational Safety and Health Management System) შემუშავებას და მისი ეფექტიანი მართვის მექანიზმებით აღჭურვას. ამ ყოველფერის საბოლოო შედეგი კი უნდა გახდეს დასაქმებული პერსონალისთვის ჯანმრთელი და უსაფრთხო სამუშაო გარემოს შექმნა.

გარდა ამისა, ამ კუთხით გასათვალისწინებელია მსოფლიოში, ახალი კორონა ვირუსით (COVID-19) დაინფიცირებული და გარდაცვლილი ადამიანების რაოდენობის დრამატული ზრდა, რაც განურჩევლად ქვეყნისა თუ ბიზნეს სექტორისა, დასაქმებულთა დიდ ნაწილზე უარყოფითად აისახა [6, 117]. COVID-19-ის გავრცელების ასეთი მასშტაბი მნიშვნელოვან ცვლილებებს იწვევს შრომის ბაზარზე, რადგან ამ უკანასკნელის ძირითადი ფუნქცია დაკავშირებულია კომპანიების ადამიანური კაპიტალით უზრუნველყოფასთან [7, 25][5].

კოვიდ-19 პანდემიის საპასუხოდ, სწრაფმა ცვლილებებმა გამოიწვია მაღალი უმუშევრობის დონე, იმოქმედა დასაქმებულთა სამუშაო პირობებზე, ანაზღაურებაზე, და ბიზნესის უწყვეტობაზე, შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის (OSH) რისკებთან დაკავშირებით, განსაკუთრებით დაუცველები კი არაფორმალურად დასაქმებულები აღმოჩნდნენ [2, 7]. მაგალითად, ინდოეთის მასშტაბურ ეკონომიკაში, სადაც 50 მილიონზე მეტი დასაქმებულია წარმოების სფეროში, შესაბამისად, აქ სახიფათო სამუშაო პირობები და არა უსაფრთხო სამუშაო პრაქტიკა დიდ პრობლემას წარმოადგენს. როგორც მოცემული ქვეყნის სტატისტიკა გვიჩვენებს, სამუშაოსთან დაკავშირებული უბედური შემთხვევები რაოდენობრივად მხოლოდ საგზაო ინციდენტებს ჩამორჩება, ამიტომ ინდური ორგანიზაციები ხშირად იღნივან შრომის უსაფრთხოებისა მოთხოვნების და პროდუქტიულობის დასაბალანსებლად [3].

რაც შეეხება საქართველოს, კომპანიების უმრავლესობაში, შრომის უსაფრთხოების პოლიტიკის საფუძველზე ორგანიზაციის მმართველი ხელმძღვანელობა პასუხისმგებლობას იღებს, აამაღლოს საერთაშორისო პარტნიორების ნდობა ორგანიზაციის მიმართ და ადგილობრივი საკანონმდებლო მოთხოვნების დაცვით მუდმივად გააუმჯობესოს OSHMS-ის სისტემა და მისი ფუნქციონირების ეფექტიანობა, რაც წარმოადგენს ძირითად საფუძველს სანარმოო რისკების, სანარმოო ტრავმების და ინციდენტების შემცირების თვალსაზრისით.

წინამდებარე რაოდენობრივ კვლევაში შევეცადეთ, დაგვედგინა ქართულ კომპანიებში შრომის უსაფრთხო-

ების პოლიტიკის კონკრეტული შედეგები, რისთვისაც გამოიკითხა 267 დასაქმებული წარმოების სექტორში.

კვლევის მიზანი იყო გამოგვევლინა შრომის უსაფრთხოების პოლიტიკის ეფექტიანობის ძირითადი ტენდენციები. გამოიკითხვის შედეგად გამოიკვეთა, რომ მიუხედავად დიდი სტაჟისა, გამოიკითხულთა ჩართულობა შრომის უსაფრთხოების საკითხებში, გარდა ჩატარებული სწავლებებისა, არის ძალიან დაბალი. მომუშავეთა უმრავლესობა არ ცნობს კომპანიის შრომის უსაფრთხოების პოლიტიკას და მხოლოდ მცირე ნაწილმა იცის საგანგებო სიტუაციების დროს თუ როგორ იმოქმედოს. ასევე, დასაქმებულებს გაუჭირდათ სამუშაო ადგილის უსაფრთხოების წესების ჩამოთვლა, თუმცა გამოიკითხულთა 87% სამუშაო ადგილის უსაფრთხოდ მიიჩნევს და მათ 95 %-ს არ მიუღია სანარმოო ტრავმა. (კვლევის სხვა შედეგები იხილეთ დიაგრამებზე- 1,2,3,4,5.).

კვლევის შედეგების საფუძველზე, მონაწილე კომპანიებს მიეცათ შემდეგი რეკომენდაციები:

1. შრომის უსაფრთხოების პოლიტიკის ეფექტიანობის ამაღლების მიზნით, უზრუნველყონ მენეჯმენტის ყველა რგოლის მაქსიმალური ჩართულობა უსაფრთხო სამუშაო გარემოს ფორმირების პროცესში;

2. პერიოდულად განახორციელონ მომუშავეთა კომპეტენციების შემოწმება შრომის უსაფრთხოების სფეროში;

3. შეფასების საფუძველზე, ინტენსიური სწავლებით კიდევ უფრო გაზარდონ მომუშავეთა ცნობიერება, როგორც ზოგადი უსაფრთხოების ნორმებთან, ასევე მასთან დაკავშირებულ სისტემურ დოკუმენტებთან მიმართებით, ვინაიდან სწორედ კარგად მომზადებული თანამშრომლები ქმნიან მნიშვნელოვან საფუძველს სანარმოოში ნულოვანი ინციდენტის მისაღწევად.

დასკვნა

წინამდებარე სტატიაში მიმოხილულია შრომის უსაფრთხოების პოლიტიკის ეფექტიანობის ზოგადი ასპექტები, გაანალიზებულია მსოფლიო პრაქტიკა ამ მიმართულებით და გამოკვლეულია ქართული კომპანიების ძალისხმევის ცალკეული შედეგები, უსაფრთხო სამუშაო გარემოს უზრუნველყოფის მიმართულებით. ასევე, გამოვლენილია შრომის უსაფრთხოების პოლიტიკის ეფექტიანობის ზოგადი ტენდენციები.

საბოლოოდ შეიძლება აღინიშნოს, რომ კომპანიის მიერ მხოლოდ რეგულარული სწავლების პროცესი და გამართული პოლიტიკის დოკუმენტის ფორმირება არ არის საკმარისი, თუ მას არ მოჰყვება დოკუმენტში განერილი ღონისძიებების ერთობლიობის ეფექტიანი დანერგვა და მართვის ყველა დონეზე დასაქმებულთა ჩართულობის მაღალი ხარისხი ამ პროცესში, პარალელურად კი ამ უკანასკნელის აღჭურვა შესაბამისი უკუკავშირისა და მონიტორინგის სრულყოფილი მექანიზმებით.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. A Practical Guide to Labor Rights and the Environment, EMC, Green Alternative, Tbilisi, 2015.
2. Anticipate, prepare and respond to crises: Invest now in resilient OSH systems, Geneva: ILO, 2021.
3. Bachu D, Using Design Thinking to Improve Worker Safety in Manufacturing, HBR, 2021, <https://hbr.org>.
4. Edmondson A.C, Hugander P, 4 Steps to Boost Psychological Safety at Your Workplace. HBR, 2021, <https://hbr.org>.
5. Gulua, Ekaterine;. (2020). TRENDS, CHALLENGES AND ORIENTATIONS OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT. Innovative Economics And Management, Vol 7 No 1.
6. Nizharadze D, (2021), The impact of the COVID -19 pandemic on human resource management, Economics, N10-12.
7. Nizharadze D, Chokheli E, (2018), Labor market as an important factor to select efficient human resource (The case of Georgia), Proceedings of the VIII International Scientific and Practical Conference Social and Economic Aspects of Education in Modern Society, Warsaw, Poland.